

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Opera

Idő

"1929"

Személy

Szerző:

Cím:

Operaszínház zenei vezetés nélkül!

Forrás:

*Új Nemzedék**Bp.*
(Hely)*1929. X. 9.*
(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Operaszínház

+ zenei vezetés nélkül!

A főzeneigazgató, aki nem igazgat — „Nem vagyok kísérleti nyúl!” — kiabálta a világhírű vendégénekes Az abbahagyott Aida és egyéb zenei balesetek magyarázata

Miért rossz a Városi Színház?

— Az Új Nemzedék tudósítójától. —

A jámbor operalátogatónak elsőrangú operaelőadásokat ígér a Városi Színház kétméteres plakátja. A bérlőnek, aki a konyhapénzéből spórolja meg az operaelvezet árát, káprázatos, kábitó és szédítő programot kínál a színlap. Így van ez szezon elején. Mire elérkezik a szezon vége, a szegény operalátogató, az áldozatot nem sajnáló bérlő, fanyar képpel kérdezi: „Hogyan lehet, hogy ebből a programból olyan *síralmas kapkodás, olyan szánalmas nivótlanság, olyan szegényes és művészietlen zenei imbisz leti?* Miért lesz minden évben olyan szomorú a valóság, ami a költői lendületű és káprázatos fantáziára valló ígéretekéből lesz?”

Talán nem tévedünk, ha ennek egyik legfőbb okát abban a sajnálatos körülményben keressük, hogy a *Városi Színház, amely állítólag operaszínház, Sebestyén Géza személyében olyan ember vezet, aki egyáltalán nem ért a muzsikához, ki nem állhatja a zenét, nem is szeret operaelőadásokra járni.* Szükség volna tehát egy művészi vezetőre. Nagynevű, nagy tekintélyű, markáns zenei

egyeniségre. A színházi taglista szerint a Városi Színháznak van főzeneigazgatója: *Márkus Dezső.* Ennek az urnak azonban inkább címe van, mint hatásköre. A Városi Színházat ő alapította, ő szervezte, ő volt annak első nagyhatalmu igazgatója. Most háttérbe szorított, skartba tett alkalmazottja ugyanannak a színháznak. *Nyílt titok, hogy ki nem állhatják egymást ők ketten: Márkus Dezső és Sebestyén Géza.* Márkus Dezső egyébként is fáradt öreg ember, az idő elhaladt fölötté, a zene fejlődése szintén. Nem valószínű, hogy nagy nyereség volna a Városi Színház operaegyüttésére, ha nagyobb befolyást engedne neki a vezetésben Sebestyén Géza. Mivel pedig sem nagy befolyása, sem nagy munkakedve nincsen, *tanítással foglalkozik.*

A főzeneigazgató énekes tanítványainak jelentékeny része a Városi Színház ifjabb tagjaiból kerül ki.

Nem állíthatjuk, hogy a maradék befolyást, amely egyes operai szerepek kiosztása körül még megmaradt a főzene-

igazgató kezében, ő a színháznál alkalmazott és neki jövedelmet hajtó tanítványai javára érvényesítené! Nem vándoljuk inkorrektsséggel a főzeneigazgatót, csak két tényt vagyunk bátrak megállapítani: egy erkölcsi tényt és egy állapotot. Az erkölcsi tény az, hogy *inkompatibilis, sulyosan összeférhetetlen a főzeneigazgató állásával, ha pénzt fogad el bármilyen címen a színház tagjaitól, akiknek szerepeltetése, érvényesülése részben mégis csak befolyásától függ!* Az állapot, amelyre rámutatunk az, hogy a színháznál két operai *klikk* alakult. Az egyik a volt, vagy jelenlegi Márkus-tanítványok klikkje, — ezek a befolyásosak és irigyeltek, — a másik azoké, akik nem voltak Márkus tanítványai. Nem közömbös az ilyen csoportosulás olyan színháznál, ahol gyakran akadnak *énekesek, akiknek szerződésük van, fizetésük is van, (annyi, amennyit a Városi Szin-*

házban fizetésnek neveznek!) de egyetlen egyszer sem kerültek egész évben színpadra!

A lekopogott Aida-előadás

Nem alakulhat ki semmiféle repertoár és semmiféle művészi nivó olyan operaszínházban, ahol az igazgatónak fogalmasinosen a zenéről és képtelen megítélni, hogy ki mennyit ér a tagjai közül. A főzeneigazgató, aki ezt megítélhetné, nincsen jó viszonyban az igazgatóval, nem vezetésre hivatott egyéniség és amit tud, azt sem nagyon érvényesítheti. Maradna még három karmester, akiknek szavuk van a szereposztás körül, akiknek operák szerepeit kell kiosztani, operákat kell betanítani és operákat kell dirigálni. Az egyik *Komor Vilmos.* Azelőtt az Operaház zenekarának tagja volt. Fiatal ember, de nagy feladatokra még nem alkalmas. *Fraknoi Károly* és *Komlós Pál* ugyancsak ifjú emberek még, akiknek a válla nem bírja egy-egy nagyobb szabású opera betanításának és dirigálásának

gondját. Ez az oka annak, hogy

külföldi operanagyságok vendégszerzésének idején állandó konfliktusok vannak a karmester és a vendégművész között.

— Nem vagyok kísérleti nyúl! — kiabálta nemrégén egy világhíresség a próbán. Egyik Aida-előadáson megtörtént az a szegény, hogy megakadt az előadás, le kellett kopogni a zenekart. Nem akarjuk azt mondani, hogy ezek a fiatal karmesterek tehetségtelen muzsikusok. Csak azt bátorkodunk megjegyezni, hogy *sem koruk, sem tapasztalásuk, sem kvalitásaik nem teszik őket még alkalmassá arra, hogy Faust és Aida-előadásokat tanítsanak be és dirigáljanak.*

Hogy micsoda tervszerűtlenség, kapkodás, stílus és programbizonytalanság jellemzi a Városi Színház ugynevezett operai vezetését, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy *szeptember elsején még nem tudták, mi lesz az idén az operai program.* Még nem osztották kki a szerepeket. Holott ennek még a *mult szezon végén* meg kellett volna történnie, hogy az operatársulat tagjai egész nyáron át tanulhassanak. Az ilyen gazdálkodás az oka annak, hogy rövid idő alatt, szegénytelen és megdöbbentően kisszámú próbák után adnak elő a Városi Színházban nagy operákat. Az pedig, hogy *vezető operaszerepeket az iskolából alig kikerült kezdőkkel énekellettek, egészen más okokra vezethető vissza.*

Sebestyén Géza birodalmában az *olcsó erőké* a világ. Kezdkorok léptet fel olyan szerepekben, melyeknek sulya alatt roskadozik a válluk. Mikor ezek a kezdők izmosodni kezdenek és nem volnának már hajlandók éhbérrét parádés szerepeket betanulni és énekelni, mikor már Sebestyén Gézának kezdenek irágak lenni, akkor

elmennek az Operába, vagy külföldre, Sebestyén pedig kezdheti előlről a játékot megint új kezdőkkel.

Vajjon alakulhat-e ki egészséges operát együttes ilyen gazdálkodás mellett? *Egy operatársulat, egy opera-ensemble kifordulásához évek kellene.* Évekig kell nevelni énekeseket, zenekart, karmestereket, évekig kell nekik egészséges művészi vezetés, erős és céltudatos művészi irányítás mellett együtt dolgozni, összetanulni, összeszokni, hogy végre valóban operatársulatnak legyenek nevezhetők. Itt jönnek-mennek az énekesek. Az egész társulatnak nincsen semmi stabilitása, azonfelül, hogy nincsen kellő zenei vezetése. Ez az a levegő, ahol *Weingartner Félix, Európa egyik legelső dirigense nem bírt élni néhány hónapnál tovább.* És ez az operaszínház, ahol

egy héten két Rigoletto-előadást kell a bérlők fejéhez vágni,

mert egy koloratur-énekesnő vendégszettel két estén és nincsen betanulva más olyan opera, amelyben koloratur-szerep volna.

A „fortwursteln“

Ezt a színházat általában az jellemzi, ami a Schermerling-korszakot: A „fortwursteln“ elve. A Városi Színház „fortwurstlizik“, megy-mendegél magától, minden különösebb célkitűzés vagy vezetés nélkül. Szerződhetnek énekeseket, akiknek azután nem adnak szerepet, vagy szerződhetnek ifjú kezdőket, akiket túlterhelnek szerepekkel. A szerencse hajlik-hajladozik erre-amarra: vagy egy Márkus-tanítvány felé, aki a főzeneigaz-

⁽¹⁰³⁾
gatói ^(Hely) *összeferhetetlenség elvén ütött rést,* vagy Sebestyén Géza igazgató szeszélyének és kegyének egy-egy pillanatnyi kegyeltje felé. Mert *Sebestyén Géza a világ legszeszélyesebb emberei közé tartozik. Szeszélyességénél csak mérhetetlen hiusága nagyobb.* Jaj, annak, aki egyszer ezen a hiuságon sebet ejtett, bárha akaratlanul tette is!

A Sebestyén-féle szisztémát semmiféle színház el nem bírja. Nemcsak a horribilis költségek miatt nem lehet folytatni a kétféle gazdálkodást, nemcsak azért nem lehet a színházat ilyen módon tovább vezetni, mert a költségredukció fizetéstelen és éhbéres színészekkel egyben, nivóredukciót is jelent, hanem egyéb okokból sem. Operettet tudvalevőleg csak *folytatólagosan* lehet adni. Az operettprimadonnák nem szerződnek másképp, csak folytatólagos előadásokra, mert ha megszakítják az operett sorozatos előadásait, ez anyagi veszteséget jelent a primadonna számára. De azért sem lehet másképp, mint sorozatosan operettet játszani, mert a közönség megszokta az ilyen hosszú operett-szériákat és ha közben azt látja a színlapon, hogy az ötödik-hatodik előadás után Rigolettot játsszák, *elterjed a híre, hogy az operett megbukott.* A Városi Színház bifurkációs rendszere mellett ezt lehetetlen respektálni, mert operát kell közben játszani. *Az operabérlőket kell kielégíteni és az operatársulatot foglalkoztatni.* Rontja tehát operettelőadásainak üzleti sikerét, mikor operát kever az operett közé. Most át akar térni egy másik rendszerre. Most operettet kever az ópera közé. *Elcsapta egész operett-társulatát és alkalmi társulattal akar operettelőadásokat rendezni.*

A Városi Színház operettelőadásokra

alkalmatlan, mert ilyen óriási hodályban egy operettnek nem lehet sikere. Opera-előadásokra alkalmas volna, de akkor teljesen ki kellene küszöbölni az operettet, állandó társulatot kellene szerződteni több esztendőre, mégpedig művészi szempontból és nem várospolitikai szempontból.

Nem a pártarányok szerint kellene szerződteni az operatársulatot,

hogy a főváros közgyűlésén a protekciós szavazatok biztosítva legyenek, hanem művészi szükséglet szerint. Azután kellene egy új operarendező és egy erőskezű, rátermett, nagynevű zenei vezető, aki végre együttest nevelne, stílust diktálna és a Városi Színháznak azt a hivatását betöltené, melyre Sebestyén Géza állandóan hivatkozni szokott anélkül, hogy azt teljesítene: *közönséget nevelni az operának, a közönséget ránevelni az operára.*